

Psychoterapie anebo sebezkušenost aneb komu je určena psychoterapie

Pracovní seminář, tentokrát na téma psychoterapeutických výcviků a sebezkušenostních seminářů, se konal v Praze dne 18. 10. 2005.

Zúčastnili se jej (v abecedním pořadí):

PhDr. Jiří Broža (Remedium), Lucia Černá (ČASP), PhDr. Magdalena Frouzová (Skálův institut), PhDr. Petr Goldmann (As. klin. psychologů), Mgr. Petr Hanuš (MPSV), PhDr. Hana Junová (EFPA SCE za ČR), Mgr. Mariana Kroftová (abs. PedF UK), Mgr. Vladka Houšťová (As. poradenských psychologů, Brno), PhDr. Jana Procházková (ČMPS), Zuzana Veletová (abs. PedF UK), PhDr. Hana Žáčková (As. soukromých poradenských pracovníků).

Informace o semináři a pozvánka byla poslána na kontaktní e-maily všech větších akreditovaných psychoterapeutických výcviků (dále jen pst) v ČR a na subkatedru systematické psychoterapie IPVZ.

Po vzájemném představení a vyjasnění si aktuálních rolí uvedla dr. Procházková stručně do problematiky – „trh“ s nabízenými výcviky je bohatý, nicméně nepřehledný, nejsou jasná kritéria, pravidla, požadavky resortů, není jasná terminologie, hodnocení na trhu práce atd. Dnešní schůzka může pomoci k lepší orientaci.

Po tomto úvodu dostala slovo dr. Frouzová, jež představila výcvik Skálova institutu, o.s. – dnes má již spíše integrativní charakter, vychází z tradice SUR. Konstatovala, že věková hranice lidí vstupujících do tohoto 5letého výcviku se snižuje, mají nyní téměř polovinu frekventantů z prvního ročníku VŠ (což nemusí být nutně 19 let, ale obecně nižší než dřív). Původně laděný spíše na terapii závislostí, obměna lektorů přinesla změnu.

Dr. Goldmann vnesl informace ze zdravotnictví: V důsledku rozmachu nabídek pro celoživotní vzdělávání po r. 1989 se objevila v ČR řada nabídek různých pst výcviků. V pol. 90. let vznikla potřeba definovat kvalitní pst výcvik. Pomohla vnější měřitelná kritéria (počet hodin sebezkušenosti, teorie ad.). Vyjednávání se zdravotními pojišťovkami vedlo ke kompromisu – vymezení pst v rámci zdravotnictví. Následně vznikla otázka, kdo může provádět pst, resp. komu ji bude zdrav. pojišťovna proplácet. V letech 1996/1997 byla založena subkatedra systematické psychoterapie na IPVZ (vede doc. PhDr. Jana Kocourková a doc. MUDr. Václav Mikota), která po složení příslušné zkoušky udělovala tzv. osvědčení funkční specializaci systematické psychoterapii. Lze říci, že šlo o „atestaci“ z pst, dosažitelnou pro všechny VŠ absolventy klinických oborů. Nepleťme s atestací klinického psychologa, správně řečeno specializační zkouškou z klinické psychologie, která jediná „dělá“ z psychologa zdravotnického pracovníka.

Jednou z podmínek udělení funkční specializace ze systematické pst bylo absolvování dlouhodobého pst výcviku. Bylo třeba pomocí určitého hodnocení vymezit výcviky vhodné pro provádění psychoterapie ve zdravotnictví. Čtyři odborné subjekty – Subkatedra systematické pst, Psychiatrická a Psychoterapeutická společnost při ČLS JEP a Asociace klinických psychologů stanovily jisté podmínky pro akreditaci pst výcviků.

V roce 2004 byl schválen zákon o výkonu nelékařských povolání (č. 96/2004 Sb.), jenž celý vejde v platnost v dubnu r. 2006. V tomto zákoně není psychoterapie zakotvena, aniž by byla

zmíněna. Funkční specializace tedy již nebude moci být udělována, zda bude subkatedra dál působit na IPVZ, není zřejmé, nemusí být nutně zrušena.

Co bude dál? Možná cesta vede přes akreditační komisi MZČR, která bude uznávat tzv. certifikované kursy. Nejspíš dojde k vyjednávání, aby komise přijala již nastavená kritéria hodnocení. MZČR tak bude ručit „odběratelům“ nabízeného vzdělávání za jeho kvalitu.

Další slovo dostal Mgr. Petr Hanuš z MPSV. Uvedl, že cca před 3 lety vznikla idea zákona o profesi sociálního pracovníka, dokument Teze legislativního zakotvení výkonu sociální práce byl vládě předložen na přelomu let 2004 a 2005. Byla v něm krom jiného zabudována nutnost vzdělávání sebezkušeností a supervize. Legislativci však tyto pojmy odmítli.

Připravovaný text byl na základě rozhodnutí vlády včleněn do zákona o sociálních službách (část osmá), který je nyní v 2. čtení v parlamentu. Z původního textu zbylo málo, je spíše rámcově zaměřen na vymezení profese. V případě schválení bude mít platnost od 1. 1. 2006 s účinností od 1. 1. 2007. Může se také stát, že část osmá bude celá vyřazena a bude doporučeno vypracovat samo statný zákon o sociálních pracovnících. V otázce, jak jsou upraveni v návrhu zákona o sociálních službách psychologové, lze konstatovat, že návrh zákona zahrnuje psychology do nelékařských zdravotnických pracovníků. Co na to manželští poradci?

Odborná způsobilost sociálního pracovníka počítá s absolvováním akreditovaného studijního programu sociální práce na VOŠ nebo VŠ. Jako další celoživotní vzdělávání budou uznávány akreditované kursy, stáže v zařízeních sociálních služeb, účast na školicích akcích. Nepodařilo se prosadit povinné nebo alespoň možné časové penzum určené ke vzdělávání (navrženo 12 dnů ročně). Záleží na zaměstnavateli, stejně tak jako případné vyšší platové ohodnocení. MPSV zřídí vlastní akreditační komisi. Krajské úřady budou mít tzv. inspekci, která bude hlídat nejen dodržování standardů, kvalitu vzdělávání, ale také např. hygienické normy.

Mgr. Vladka Houšťová seznámila přítomné se stavem ve školství. Od 1. 9. 2005 platí vyhláška o kariérním růstu, kde např. psycholog má stanoveny 5 kariérních stupňů, nicméně pouze možnost tří platových tříd. Studium k výkonu specializovaných činností (tedy i psychoterapie) nezbytné pro postup do 3. kariérního stupně musí mít trvání nejméně 250 hod., studium vedoucích pracovníků pak nejméně 350 hod. Od 1. 7. 2005 nabylo platnost Nařízení vlády č.213/2005.

Předpis přinesl pozitivní změnu v tom, že psychologové a sociální pracovníci jsou postaveni platově na roveň pedagogů, aniž by museli být pedagogickými pracovníky. O to v podstatě psychologové dlouho usilovali. Nicméně zákon 563/2004, který platí od 1. ledna 2005, je mezi pedagogické pracovníky již zařadil, takže mají stanoveny hodiny přímé pedagogické činnosti a dohadují se s právníky, co z jejich pracovní náplně je či není přímá práce s klientem (právníci např. tvrdí, že diagnostika sem nepatří). V rámci celoživotního vzdělávání jsou uznávány pouze akce s akreditací MŠMT.

Po tomto vhledu do problematiky v jednotlivých resortech se dostaly ke slovu přítomné absolventky oboru psychologie a speciální pedagogiky na PedF UK Praha a sdělily své zkušenosti s výcviky. Považují je za důležité pro zvolené povolání, situa ce je pro ně však velmi nepřehledná, většinou se orientují na základě osobních vazeb a předávaných zkušeností. Zástupkyně ČASP popsala zkušenosti studentů na FF v Olomouci. Nové podněty a náměty

přinesla dr. Baštecká v rámci seminářů, nabídka volitelných seminářů a předmětů je bohatší. Co se týče výcviků, zajímají se spíše o akreditace mezinárodní.

K tomu poznamenal dr. Goldmann, že to jistě může být známka kvality, ale pro místní podmínky platí místní legislativa.

Dr. Procházková položila otázku, jak se k tomu všemu staví trh? Řada nabízených kursů se tváří jako psychoterapeutické a většinou se omezují na techniky sebezkušenostní... co s tím dál? Dr. Junová navrhla stanovení pravidel, která budou komunikována s příslušnými úřady. A co osvěta? Prvním krůčkem může být chování psychologických periodik – Psychologie dnes a Zpravodaj ČMPS – u každého oznamovaného výcviku uvádět, zda je akreditovaný.

Na závěr zaznělo konstatování, až povzdech, obvyklý na počátku 3. tisíciletí: máme málo informací a ty, které máme, jsou často zmatečné a vypadá to, že jen málokdo (nebo někteří?) stojí o jejich vyjasnění a zprůhlednění.

Zpracovala: J. Kotrlová s využitím poznámek L. Černé.

Ověřili a doplnili: dr. J. Procházková, Mgr. V. Houšťová, Mgr. P. Hanuš.